Pocztową należytość uiszczono ryczałtem.
Почтову оплату заплачено гуртом.

РІК III. Львів, 15. жовтня 1929. Ч. 19.

УКРАЇНСЬКИЙ ЕМІҐРАНТ

Орґан Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами у Львові
ВИХОДИТЬ ДВІЧІ В МІСЯЦЬ.

Редакція і Адм.: Львів, Городецька 95, I. поверх. — Чекове конто П. К. О. 153.315. Телефон 37-14.

Річна передплата на рік 1929: В краю — річно 8 зол., піврічно 4 зол., чвертьрічно 2 зол. в Америці і Канаді — 1 дол. в Бразилії — 2·50 мільрайси; в Арґентині — 3·50 песа; у Франції — 15 франків; в Німеччині — 4 марки. **Один прим. 35 с**

Українські еміґранти! Не кидайте рідної землі!

**Вступайте в члени свого Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами!
Передплачуйте, читайте і поширюйте свій часопис „Український Еміґрант"!**

Адреса Товариства і Редакції: Львів, Городецька 95, I. поверх.

Бюро Інформацій та Помочі Еміґрантам
Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами у Львові міститься
у ЛЬВОВІ вул. Городецька ч. 95, I. пов.
Урядові години 8—1; 3—5.

Бюро Інформацій та Помочі Еміґрантам
Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами міститься
в ТЕРНОПОЛІ вул. Пілсудського ч. 6.
Урядові години 8—3.

На мертвій точці.

Переселення і лихий економічний стан ще перед війною спричинив еміґрацію наших селян у світ за очі. Війна здержала цей гін і щойно два роки тому по уреґульованні відносин в поодиноких державах за морем еміґрація набрала на силі і знову масово почали еміґрувати наші селяне до таких країв як Канада, Зєдинені Держави Америки, Арґентина і частинно Бразилія.

Еміґраційна політика в поодиноких державах спричинила, що еміґрація до поодиноких вище згаданих країв чимраз більше є утруднена. Уряди заморських країв стараються спроваджувати до себе економічно сильний елемент і найбільш податний до примінення до місцевого населення а також лекше підпадаючий денаціоналізації.

Канада поділила еміґрантів на бажаних і небажаних і між небажаними вмістила всі славянські народи а між ними і українців. Вона старається ріжними перепонами здержувати еміґрацію славянських народів а між тим і українського народу до Канади. Рівнож на цілі має Канада спровадити до себе сотки тисяч безробітних англійців з Анґлії і поселити їх на вільних землях Канади. Ця політика спричинила упадок числа еміґруючих до Канади українців з вісім на чотири тисячі душ в тому році.

Зєдинені Держави Північної Америки впускають смішно мале число по державам до себе. З Польщі не виїзджає річно більше як около вісім тисяч на основі ріжних обовязуючих приписів, так що Зєдинені Держави можна уважати за замкнені для еміґрації з Польщі.

Південноамериканські держави до недавна загалом не ставили ніяких обмежень для еміґрації до своїх країв і щойно того року арґентинський уряд обмежив еміґрацію до цього краю до катеґорії рільників з тим, що інші професії можуть їхати лише на основі спеціяльних дозволів, зглядно на основі піименних візвань з Арґентини.

Вище згадані труднощі спричинили, що минулого року виїхало около трийцять тисяч еміґрантів до Арґентини з цілої Польщі а в тім майже половина українців. Цей масовий приїзд спричинив, що робітники не могли відразу найти працю в Арґентині і спонукав польський уряд до визначення певного місячного континґенту на видачу паспортів на виїзд до Арґентини. Ця постанова вменшила еміґрацію до

Арґентини майже на половину. Лишилася вільною лише Бразилія, де одначе робітник не може працею власних рук доробитися грошей і де є лише вигляди для родин, що переселюються на сталий побут. Длятого масова еміґрація поодиноких робітників до Бра зилії не має виглядів.

Крім цих заморських еміґраційних теренів лишилася ще еміґрація сезонових робітників до Німеччини і до Франції, яка одначе не є в стані помістити мас еміґрантів, що рік-річно виїзджають.

Ці всі зарядження спричинили, що майже половина тих, що бажають виеміґрувати, не може еміґрувати бо не має куди, а в краю не може дістати заняття і не може вижити. У вишуканні можливостей виїхати тим людям мусять прийти в поміч два чинники а саме: уряд з одної сторони і суспільні орґанізації поодиноких народів з другої сторони. В першій мірі уряд мусить старатися побороти перешкоди, які поодинокі держави ставлять нашим еміґрантам в переселюванні до їх країв а спеціяльно до Канади, де з усіх еміґраційних країв заробітні вигляди є найліпші. З другої сторони суспільні установи поодиноких народів, що занимаються опікою над еміґрацією мусять потворити свої орґанізації по всіх еміґраційних краях, де вигляди для наших еміґрантів є корисні а також потворити бюра посередництва праці для ново прибуваючих еміґрантів і давати їм охорону в нових умовинах життя. Ті орґанізації мусять також перейміти на себе ініціятиву творення шкіл для своїх як також культурні і економічні товариства. Цю роботу будуть могли суспільні орґанізації зробити лише при піддержці уряду і лише тоді маси еміґрантів не будуть наражені на безробіття а край одержить величезні капітали зароблені еміґрантами на місці, бо тепер дуже часто безробітним еміґрантам мусить ще край посилати грошеві підмоги.

Лише так переведена акція може уреґулювати відплив еміґрантів і принести хосен так їм, як і краєві. Коли це не буде зроблене, то еміґрація мимо цього що держава має можність її реґулювати, буде дикою, вже на місцях де еміґрант опиниться, бо він не буде мати можности найти якусь працю та буде виставлений на всякі визиски і шикани місцевих чинників, не знаючи мови і законів нового еміґраційного краю. Цю справу кладеться на серці і під розвагу як еміґраційним організаціям, так і урядових чинників.

Криза і еміґрація.

Що цілий цивілізований світ переживає сьогодні затяжну економічну кризу, цього не треба навіть доказувати. Кождий бачить це наглядно. Але першим і найважнішим проявом цієї кризи, є страшне безробіття, котре панує по всіх краях. Число безробітних не є постійне. Зміняється воно відповідно до кон-

І. Кмета - Ефимович.

Мати.

Ой, яка заклопотана стара Христина! Ноги прямо млiють. Натупалася за день.

Та й ніч — хіба-ж був сон? Підпирала комин на печі сухою спиною, до ранку проплакала, продумала.

— От і май, стара Христино!.. Справляй свято, діти до Канади їдуть... Не свято, а поминки... Отак буде вірніше... Бо-ж не приїдуть до дому, очей матері не затулять перед смертю, не побачить їх більше...

Та хоч би ті діти лихі були... Хоч би Хведір їхав був, однак добра з нього не бачити, а цей-же роботящий, тихий, словом не обидить...

Сидить на лаві проти печі. В хаті пахне борщем — докидає... Жареним мясом.

— До вона в світі тая Канада?... І яка вона, в золоті, чи що? Що всі пнуться туди...

Ой, леле! Колиб хоч добре їм було.. Колиб землі хорошої мали хоч десятинок пять, як у батька було. З таким шматочком можна прожити, а Василь роботящий, не ледачий... А може ще й великим хазяїном стане? Може машинерію придбає... і „ахтонобилю” оту, як у місті бігає?.. Ой-ой! Не впізнають Христининового сина... А так! Не дармаж виплакала стільки сліз, не дарма ночей не спала... Виряжала... А може дасть Біг і приїде колись, або онуки — паненятами... Тай побачить ще їх вона, та й радітеме перед сусідами?..

Усміхнулась.

Борщ почав збігати. Взялася одсувати.

* * *

Пізнього вечора діти одїзджали.

Небо зоряне. До стації десять верстов.

У дворі прощалися.

Благословляла сина, обнімала онуків, невістку. По мідному лиці котилися гарячі горошини сліз. Без ліку.

— Дітоньки! Не забувайте... стару... матір... Приїдьте... Василю, синочку... Тиж дивися, щоб гарну землю приглянув...

— Ой, Христино! Сиротою вмирати тобі... Добрих дітей Канада забирає... Та хоч би жилося там гарно...

Прощайте, прощайте, дітоньки!..

Віз заторохтів.

Поїхали...

* * *

Скоро родичі повернули в хату. А Христина ще вийшла за ворота.

Дивиться в оксамитну далину. Тихо... Не видко дітей...

Сльози душать стару, — чи буде їм добре на тій далекій чужині...

юнктур на ринках праці, має воно сезоновий характер. Зміняється конюнктура, наступає повна поправа, тоді й число безробітних маліє, діється навпаки, тоді число безробітних більшає. Ситуація сьогодні того роду, що число безробітних на цілому світі виносить кільканацять міліонів.

Де лежить найбільша й найважніша причина цієї кризи й безробіття?

Полишаємо на боці менше важні, хоч загально відомі причини безробіття, як наприклад, наслідки війни, конкуренційні змагання світових держав за нові ринки збуту і т. д. Звернім увагу на найважнішу. А є нею так звана раціоналізація продукції. На чім вона полягає?

Переживаємо момент постійного удосконалюваня машин. Машини чим раз кращі, вони втискаються всюди, де досі працювала робоча сила чоловіка а тим самим цю робочу силу чоловіка витискають. Чоловік стає потрібний лише для обслуги машин, а саму працю виконує машина. Бачимо це в усіх ділянках промислу, бачимо це також в рільній господарці.

Не диво отже, що попит на робочі людські сили стає чимраз менший і тому так скоро зростає число безробітних.

В парі з тим бачимо ще одно явище, а саме приплив сільського населення до міст. Недостача землі й недостача праці на ріллі, примушує зайвий сільський елемент тікати до міст, в надії, що там найде він працю і лекший прожиток, аніж на селі. Одначе наслідком цього, що по містах і так піддостатком вільних рук до праці, цей напливовий сільський елемент лише збільшує число безробітних.

І перед війною витворювався зайвий робочий матеріял і перед війною були моменти хвилевого безробіття, але вони не давалися так доймаючо відчувати. Зараджувала тому свобідна еміґрація. Перед війною Зєдинені Держави Америки принимали в свої межі коло одного міліона переселенців, Канада коло 160.000 осіб, Бразилія коло 110.000 осіб. Крім цього принимала переселенців Арґентина та в поважній скількости Сибір.

Сьогодні відносини сильно змінилися. Закони, які видали ріжні еміґраційні держави, положили край свобідній еміґрації. Обмежена сьогодня еміґрація до Зєдинених Держав Америки, до Канади а навіть до Арґентини. Поважніший відплив людського матеріялу з переселених країв Европи сьогодні майже виключений.

Це загострює ситуацію, це спричинює, що економічна кріза в багатьох державах Европи принимає затяжний характер.

Надіятися на поворот часів свобідної еміґрації сьогодні нереальне. Не лежить це зовсім в інтересі іміґраційних країв — під тим оглядом грають тут ролю не лише економічні але й політичні моменти.

Ситуація одначе не є без виходу. В інтересі еміґраційних країв, тобто тих країв, що мають зайвий людський матеріял є, шляхом дипльоматичних посунень вимогти на іміґраційних краях, щоби ті допускали в свої межі більшу скількість еміґрантів. Тереном цих домагань мусять бути міжнародні еміграційні конференції заінтересованих в еміґрації країв. Економічна кріза не є явищем у одному краю, але це є явище спільне всім краям. Тому й зарадження тому лихові мусить мати міжнародній характер.

Науковий Еміґраційний Інститут.

У Варшаві істнує вже четвертий рік Науковий Еміґраційний Інститут, якого ціллю є досліди над еміґраційними та кольонізаційними питаннями. Повстав завдяки заходам професора університету д-ра Заленцького, відомого автора багатьог наукових праць з ділянки еміґрації.

Діяльність Наукового Еміґраційного Інституту полягає в першій мірі на видаванні „Еміґраційного Квартальника", якого досі вийшло кільканацять томів. В цьому журналі містять свої праці численні автори, відомі в науковому світі, на найріжнороднїщі теми еміґрації та кольонізації. Крім цього Інститут видав чимало оригінальних праць окремими книжками та уладив цілий ряд викладів для ширшого загалу.

Інститут, як такий, не бере участи в яких небудь практичних акціях звязаних з еміґрацією і його ділянка праці виключно наукова. Душею Інституту є його ґенеральний секретар проф. д-р Заленцький, який присвятив багато праці і енерґії, щоби з нього зробити справді поважну, на европейський лад закроєну наукову інституцію.

З українців у склад Наукового Еміґраційного Інституту входять редактор І. Івашко і секретар Т. О. Н. У. Е. д-р В. Константинович.

Про аренду землі в Арґентині.

Всі добрі землі в Арґентині пригідні під управу ріллі чи годівлі худоби вже від давна мають своїх законних властителів. Державні землі призначені урядом під кольонізацію є це або землі гіршої якости, які вимагають дуже великого вкладу праці і капіталу, або праліси позбавлені на разі всякої комунікації, а тим самим не представляючі жадної вартости. Господарити на таких землях не оплачується просто тому, що кошти перевозу продуктів з тих земель, пожирають весь евентуальний зиск. Кольоністи на віддалених державних землях в Арґентині, як і по всіх інших краях Америки можуть числити на якийсь зиск лише в близчій або дальшій будучности, залежно від обставин.

На скоріщі зиски можуть числити арендатори доброї землі. Аренда земель практикується в Арґен-

тині дуже часто, тому що власники великих просторів урожайної землі не в силі самі всего експльоатувати або через недостачу відповідних капіталів або не хотячи ризикувати. А треба знати, що це ризико є куди більше як в Европі ізза несталости клімату. Головно часті посухи нищать нераз цілими роками під - ряд засіви і допроваджують рільників до руїни. Тому для такого власника є більше корисним землю арендувати в малих частках по 150 — 200 гектарів, побираючи чинші без ніякого ризика.

Арендувати землю можна за готівку, або за участь в плодах. Аренда за готівку дає звичайно кращі успіхи, але вимагає великого капіталу. На неї можуть собі позволити лише старі арендатори „чакареро", які посідають капітал в рільничих машинах і худобі, (мають власний інвентар), як трактор, плуги, борони, сіялки, молотілки, які при тамтешнім, екстензивнім засобі господарки є конче потрібними, а які при нинішних цінах коштують тисячі долярів. Сама молотілка, якої звичайно тепер уживають, коштує 3—4 тисячі долярів.

Але самі машини то ще не все. Треба мати відповідну кількість коней, упряжі, возів, дроту на огорожу, стовпів, вітракову помпу для поення худоби а врешті матеріял на хату, яку можна би переносити з місця на місце, тому що треба що 2 — 3 роки зміняти землю, а дочислити до того чинш за землю, досить високий бо в центральних, урожайних провінціях 30 — 40 пезів від гектара, тоді виходить, що без капіталу до 10.000 долярів (20.000 пезів) до такої аренди братись не можна. Очевидно не мусить цілий капітал бути в готівці, бо в Арґентині легко дістати кредит, але бодай третину конечно треба мати.

Найбільше арендують в цей спосіб землю італійці, а потім німці, які творять цілі кольонії арендаторів, звичайно на землях того самого власника, знаходяться між собою, відвідують, женяться і хоч живуть розкинені по широких землях — творять щось в роді нашого села.

Попробую зобразити життя - буття такого „чакарера".

Великі лятифундії оголошують в часописах про скількість, якість і положення землі до диспозиції арендаторів. Як я вже зазначив, до аренди потрібно великого капіталу, а що дуже мало найдеться охочих ризикувати в той спосіб більший капітал, тому такі власники землі змушені уділяти кредитів.

Тому такий кандидат на „чакарера" мусить мати добрі рекомендації, а потім добрих ручителів.

Щойно тоді може робити умову і підписувати контракт. О скільки хто не знає арґентинських відносин, не має свояків чи знайомих „чакарерів" то хочби й мав відповідний капітал, йому дуже трудно дістати в аренду землю а з другої сторони хочби і дістав, то наражався би на велике ризико все стратити.

„Чакарери" становлять властиву сільську верству на арґентинських просторах. Верства ця, яка нині є досить чисельна, датується від недавна, яких 60 — 80 літ і творить своєрідні середовища звязані з властителем землі, а потім з національністю „чакарерів". Візьмім для прикладу, що якийсь пан „Акоста" став перед 80-ма роками власником 20 квадратових миль простору доброї урожайної землі. Власник старався очевидно ці землі використати через загосподарування, спершу безпосередно при помочи наємної праці, яке не все оплачувалося, бо робітник був за дорогий, потім, допускаючи до участи в зисках тих власне робітників. Власник давав землю і інвентар — а робітник працю. Такий робітник називався „медіянеро" — спільник. Землі було підостатком і доброї якости — тому і такі „медіянеро" дуже часто скоро збогачувалися і стягали звичайно свояків-земляків з Европи і в той спосіб з часом поселилися на даних землях цілі десятки родин і свояків, обіймаючи чимраз ширший округ. Друге покоління тих „медіянеро", продовжує заняття батьків все на тихже самих землях, хоч вже на дуже гірших умовинах. Коли батьки платили чинш за землю дуже незначний і то в натураліях, діти платять вже чинші дуже високі і то в готівці і не називаються вже „медіянеро-спільниками, а перемінилися в посесорів - аредаторів „чакареро", які покрили густою сіттю землі даного власника. Великий процент з тих „медіянеро" і „чакареро" подоробляліся при добрих конюнктурах, величезних маєтків, багатьох набуло землю на власність, стали міліонерами, але загал працює дальше на чужій арендованій землі. Головно після війни ситуація „чакарерів" сильно почала погіршуватися з року на рік ізза сильно вишрубованих чиншів і „чакра" це є праця на арендованім ґрунті тепер дуже мало оплачується. Держать її лише тому, що посідаючи потрібний інвентар і знаючи то заняття — вже до того життя привикли.

„Чакареро" нині вже не доробляються, або дуже мало, але живуть добре, вільним, здоровим життям, подібним до життя посесорів на наших фільварках. Одно, чого їм до цего бракує, це дім. Живуть, навіть нераз порядні богачі, в нужденних ліпянках, щось в роді наших хлівів чи стоділ на Поділлі. Низенький будинок, з низьким дахом критим соломою, стіни городжені хворостом, обліплені глиною, два три малі віконця, дуже часто закриті лише віконницями з дощок, в середині поділеній поперечними стінками на дві чи три кімнати, без стелі, підлоги — от звичайна домівка „чакарера". Хата — „ранчо" білена тільки зі середини, рідко коли зовні, робить враження страшної нужди. В дійсности однак зовсім ніякої нужди нема, бо хата служить їм лише для холоду від сонця і від дощу. Зими, снігів, морозів — нема. Постійно тут тепло.

А по друге така хата є і мусить бути так збудована, щоби в кожній хвилині її можна було перенести на друге місце. В Арґентині рідко коли сіють на тім самім місци більше як два рази під ряд і „чакареро", який сіє пшеницю і кукурудзу, по жнивах мусить забратися з ґрунту і перейти на інший учас-

ток. Тоді розбирає хату пакує на вози шість чи вісім стовпів, чотири платви, поставив, прикрутив шруби, на це крокви і... хата готова. Лише обліпить стіни і покриє соломою чи травою, а зверху (по соломі) звичайно цинковою бляхою.

Це нічого не перешкаджає, щоби в такій хаті не було нераз дуже порядних меблів і скринь випакованих всяким добром (арґентинці люблять і вміють добре вбиратися). Зараз-же розтягають над тою будою антену від радіа і слухають концерту з Буенос Айрес.

Зараз коло хати ставлять велику шопу „ґальпон", для поміщення рільничих машин, авта, возів, візків, упряжі і т. д. До того якийсь курник, якась будка, — і вже все обійстя „чакарера".

Бракує лише огородити дротом, засадити кілька верб чи топіль, зробити городчик з квітами і ждати других переносин.

Життя „чакарера" в нічім не подібне до життя нашого навіть найзаможнішого селянина.

Праця на ріллі, хоч це його головне заняття, займає „чакарерові" дуже мало часу, тому, що все робиться при помочі удосконалених машин. Вільний час проводить „чакареро" на ловах, гостинах і забавах. Звичайно кожний з членів родини має свого верхівця, не виключаючи жінок, які мають також далеко менше праці від наших. Хліба в хаті ніодна жінка не пече. Хліб розвозить по „чакрах" пекар з найблищої пекарні. Штука прядження там не відома. Запасів на зиму, як у нас, не роблять, бо зими нема.

Щодо кухні, також богато клопоту господині не мають, бо головною поживою є мясо, а крупи, макарони і всякі приправи привозить ґазда вже готові з міста, і то завжди в великій кількости, щоби вистарчало на кілька місяців.

Діти ховаються на свіжім повітрі, на сонці добре відживлювані і тому ростуть загально кремезні і здорові.

Взагалі життя на лоні природи, вільне від наших щоденних дрібничкових турбот — витворило з „чакарера" спеціяльний тип, з лагідною вдачею, дуже чесний, гостинний, готовий помогти ближньому, а передовсім дуже словний, тому, що їм постійно приходиться мати діло з кредитом, так зі сторони власника ґрунту, як також великих торговельних фірм, де побирають на кредит все потрібне до хати а платять щойно по проданню збіжжа, що приходить по жнивах, раз в рік, а як жнива зле випадуть — то і раз на 2 або й 3 роки. Та хочби і жнива пропали — то „чакареро" кредиту не тратить, бо всі знають, що по перших добрих жнивах він все солідно сплатить.

Одним словом — „чакареро" це нині найбільш солідна верства серед арґентинців і велика шкода, що ізза захланности лятифундистів вона щораз більше підупадає.

В. Чубатий.

Громадянство в Канаді.

Громадянство в якомусь краю можна мати або зрації уродження в якомусь краю, або по родичах, або врешті на основі спеціяльних старань. В Канаді кожний може стати громадянином вже по пятьох роках побуту; зі старого громадянства не треба звільнюватися, бо тратиться його автоматично. Хто перебуває вже пять літ в Канаді й хоче стати громадянином, повинен зголоситися до найблизчого повітового суду („County Court") і там зложити відповідне подання. У поданні мусить бути зазначена назва корабля, на якому еміґрант прибув до Канади, а також день і місце причалення.

По упливі трьох місяців від хвилини внесення першого подання петента взивають до судді, котрий його переслухує. По пяти місяцях (від хвилини внесення першого подання) отримує еміґрант з Отави (столиці Канади) папери, на яких еміґрант власноручно виписує присягу на вірність королеві (найвищим володарем Канади є англійський король). Ці папери, потверджені нотарем, або комісарем, відсилає еміґрант а потім дістає вже громадянські папери.

Кошта вироблення тих паперів є невеликі і виносять пять долярів. Треба їх зложити, коли підписується перше подання.

Пораду, як виготовляти ті папери, може дати кожний адвокат, нотар або державний комісар. Діти аплісанта, що мають низче 21 літ, стають громадянами разом з батьком. Так само і його жінка.

Справа одержання громадянства тягнеться ледви пів року, є легка й не дорога.

Чи повинен еміґрант стати канадійським громадянином?

Так! Коли хтось живе в якомусь краю пять літ, то певне і дальших пять літ буде там мешкати, а деколи й ціле життя. Тому краще йому там стати громадянином, бо тоді має прово голосу, може впливати на політику краю і т. д. Крім права голосування канадійський громадянин має ще цілий ряд прав дуже важних і корисних. Тому кожний еміґрант, який думає довше мешкати в Канаді, повинен старатися стати канадійським громадянином.

Еміґрація до Франції.

В попередньому числі нашого часопису подали ми до відома бажаючим виїхати до Франції на сезонові роботи, що рекрутація робітників на терені тернопільського воєвідства відбудеться: в Чорткові дня 18 жовтня і в Тернополі дня 19 жовтня.

Державний Уряд Посередництва Праці в Тернополі в порозумінні з Ґенеральним Французьким Іміґраційним Товариством у Мисловицях ці реченці змінив, так що рекрутація на терені тернопільського воєвідства відбудеться в таких днях і місцевостях:

Чортків дня 17 жовтня в міському уряді.

Тернопіль дня 18 жовтня в Д. У. П. П.

Робітники зарекрутовані в повищих днях відїдуть до збірної стації в Мисловицях дня 22 жовтня транспортом з Тернополя.

Сільське господарство на радянській Україні.

Площа цілої радянської України займає 451.584 квадратових кільометрів. Поділ землі на ріжні роди ужиткування в процентах і загальних числах є такий:

Орна земля	6.7 проц.
Сіножать	4.3 „
Ліс	8.8 „
Інші роди	6.7 „
Садиби	5.3 „
Неужитки	7.9 „

В 1928-9 році з орної землі під управою було около 24.500.000 гектарів.

Видайність з одного гектара землі виносила на селянських землях пересічно в 1927. р. 13.3 метричних сотнарів, а в 1928 р. в наслідок посухи і неврожаю тільки 8.6 сотнара.

Число населення Радянської України по перепис з 1926 р. виносило 29,019.747, отже густота населення була майже 65 мешканців на один квадратовий кільометр. 80 проц. цілого населення становлять українці.

Найважніщою галузею праці на Україні це рільництво, в якому занятих є 80 проц. цілого населення.

Всіх осель на Україні було 55.177, а в тому 402 міст і 54.772 сіл. Домашніх звірят начислювалося: коней звиш 5 міліонів штук, коров 66 міл., овець 121 міл. свиней 20 міл.

Величезна більшість сільських господарств, це менші і більші селянські господарства. Рільне господарство ведуть вони в застарілий, нераціональний і нерентовний спосіб. В цили піднесення рільної продукції і поширення засівної площі, уряд приступив в останньому часі до закладання на американський спосіб, великих сільських господарств - фарм, а це в двоякий спосіб: як державні господарства і кооперативні господарства. Перших було на Україні в 1929. р. 1.100 з площею управної землі около 1.000.000 гектарів, а других було у місяці вересні 1929. р. 15.855 з площею управної землі понад 1,755.000 гектарів землі. Засівна їх площа становить 3,440.000 гектарів. Уряд попирає всіми силами розвиток господарств, дає їм кредити, машини і т. д.

На Україні, закон не позваляє на вільну торговлю збіжжам, але торговля належить до державного монополю. Збіжжа на прохарчування міст і фабричних та промислових центрів, і на вивіз закуповує у продуцентів уряд по встановлених ним цінах. Приватна торговля збіжжам є заборонена. Ціни збіжжа у приватній торговлі бувають значно вищі, чим державні ціни. Щоби влекшити набування від селян збіжжа приступив в останніх часах уряд до т. зв. контрактації. Селяне роблять контракти з державним монополем, в яких обовязуються відступати своє збіжжа тільки державному монополеві. Контрактації є на Україні новиною.

Нові форми рільничої господарки стрічаються на Україні з нехіттю, а в части й опором сільських господарств і лише деякі круги їх піддержують.

Зєдинені Держави Америки.

Скількість лікарів.

В кінці минулого року було в Сполучених Державах лікарів — з науковими кваліфікаціями і урядовими дозволами лікарювати — не менш як 149.521. З того числа 18.34 в стейті Ню Йорк, 11.405 в Пенсилвенії, 10.893 в Илинойс і 8. 854 в Каліфорнії.

В порівнанню з числом населення це більше ніж в якім небудь инш́им краю. На 100.000 душ людности припадає в Америці 127 лікарів, в Італії 71, в Данії 70, в Німеччині 64, в Чехословаччині 58, в Латвії 55, в Швеції 35, в Польщі 30. Одначе ті американські лікарі доволі нерівномірно розселені по ріжних стейтах і сторонах краю. Наприклад на 10.000 людности в Каліфорнії припадає 20 лікарів, в Ню Йорку 10, в Висконсин 10, а в Айдаго лише 7. Так само нерівномірне відношення що до простору, який тим лікарям приходиться обслугувати. Наприклад, в Масачусетс на сто квадратових миль припадає 78 лікарів, в Ню Джерзи 50, в Тексас тільки два, а в Норт Дакоті або Монтані лише оден.

Всіх лікарських шкіл признаних Американською Медичною Асоціяцією — 74. Всі вони приймають тільки студентів з що найменш двома роками „коледжа". В 1928-ім році у всіх тих медичних школах було записано 20.245 студентів. Що року пересічно чотири тисячі студентів кінчає школу і починає працювати в лікарській професії.

Трагедія еміґрантки.

Американські часописи приносять таку вістку:

„Недавно вибралася з Портуґалії жінка до чоловіка, що мешкав у Зєдинених Державах Америки. Коли прибула до берегів Америки, заявили їй еміграційні урядники, що не можуть її впустити, бо іміграційна квота вичерпана. Нещасна жінка, що їхала з 15-місячною дитиною, так перенялася тим, що з жалю померла. Остала малесенька дитина.

Що роблять далі іміґраційні урядники?

Рішають дитину відослати назад до Портуґалії, хоч до батька так близько. Не журяться тим, що це немовля, що ним в дорозі на пароплаві ніхто не заопікується і що в Портуґалії ледви чи найдуть яку родину.

Випадок цей хіба що не принесе чести американським іміґраційним властям.

Бразилія.

Японська іміґрація.

Згідно з японськими урядовими датами, іміґрація японців до Бразилії за останнє десятиліття значно побільшилася. В 1918 р. іміґрувало до Бразилії 4.332; 1919 — 3.152; 1920 — 810; 1921 — 928; 1922 — 965; 1923 — 891; 1924 — 3.05; 1925 — 4.638; 1926 — 6.192; 1927 — 9.159; 1928 — 11.231.

Обчисляють, що в біжучому році число японських іміґрантів зросте до 15 тисяч.

Годофредо де Олівейра.

Дня 28. серпня ц. р. помер в Ріо де Жанейро визначний бразилійський журналіст Годофредо де Олівейра. Покійний працював на терені С-та Катаріна, де був одночасно шкільним інспектором.

Українські часописи в Бразилії згадують його смерть, як щирого прихильника української еміґрації в Бразилії.

Українська кооператива.

Українські переселенці в місті Куритибі заснували кооперативу, якої завданням є вибудувати дім для приміщення в ньому читальні, школи і інших установ. Кооператива в короткому часі зібрала більшу скількість гроша і за ці гроші набула площу. Число членів в кооперативі з кожним днем збільшується. На чолі кооперативи стоять: П. Маркотун, М. Мороз і С. Хомин.

Українські кольонії в Добруджі.

Черновецький „Час“ подає цікаві інформації І. Лугового про Українську Добруджу. Живуть там нащадки запорожців, які мусіли тікати від царських посіпаків.

„Українці, живуть в північній Добруджі і у дельті Дунаю. Коли історичними центрами є оселі Дунавці й Моругіль, то культурним і політичним центром цеї области повітове місто Тульча, яке має на 30 тисяч мешканців коло 10 тисяч українців.

Моя мандрівка попровадила мене з Тульчі до Моругіля. Ця українська оселя лежить 30 км. на схід від Тульчі і має коло 350 дворів, між котрими є лишень кілька татарських і 5 до 6 молдавських. Населення займається риболовством і хліборобством.

Дальше на схід положений Вищий і Нижчий Дунавець. Це колишня Запорожська Січ. Ще й сьогодні видні сліди старої фортеці. Тут козаки оставляли свої родини, коли йшли за своїм заняттям в дунайську дельгу, щоб зїзджатися на релігійно-національне свято Покрови. Звідси воювали козаки старообрядовців (москалів) і турків. Тепер обі ці оселі мають коло 200 домів, з того 10 румунських, решта українці.

Над Чорним морем лежить дальша українська оселя порт Катарлез, теперішня назва: Св. Юрій, заселена самими українцями (до 2500 душ). Населення займається частинно скотарством, а головно рибацтвом в морю й Дунаю і має свою рибацьку кооперативу. Катарлез є головним центром морської ловлі риб.

В самій дельті лежить українська оселя Караурман з населенням до 1500 душ, яке живе зі скотарства й риболовства.

Другим містом в українській Добруджі є морська пристань Сулін з мішаним населенням. Українці мають свою окрему дільницю. 10 верств по Дунаю лежить Чамурлія. В обох цих місцевостях можна нарахувати до 2000 українців, які рибакують і випасають худобу.

10 верств від моря в дельті лежить між килійським і сулінським рукавами Дунаю чисто українська оселя Летя з 1800 населенням, яке рівнож знаходить свій прожиток у рибацтві і скотарстві.

Дальше на північ завела мене моя дорога до порту над Дунаєм, містечка Стара Кілія з 3000 населення українського і стільки-ж москалів та молдованів. Мешканці Старої Кілії займаються рибацтвом, скотарством і хліборобством.

В північно - східній Добруджі, що прилягає вже до акерманського повіту Басарабії, лежить по Дунаю в напрямі до Кілії Пардин і Татунов, які начисляють разом 80 — 70 дворів, що жиють зі скотарства і риболовства.

В дельті наткнувся я ще на одну чисто українську оселю Балтажанку, яка начисляє коло 40 домів.

На північний захід від Тульчі лежить на границі між Добруджою і Басарабією пристань над Дунаєм, містечко Ісакча. З 3000 домів буде коло 300 українських, мешканці котрих жиють з хліборобства, виноградництва й пасічництва.

В цім куті Добруджі наткнувся я ще на такі українські оселі: Пошта з якими 200 українськими і 50 молдованськими дворами. 8 верств дальше лежить Телиця, яка має коло 300 самих українських дворів; мешканці займаються хліборобством і пасічництвом.

Врешті згадаю ще чисто українську оселю (200 душ) Ганчарку, мешканці котрої жиють серед лісів з хліборобства, виноградництва, лісництва й пасічництва.

Вичислені місцевости є чисто українські. Крім них розсіяні українці по 5 — 20 дворів по багатьох інших оселях північної Добруджі.

Всі наші люди говорять гарною українською мовою, яку зберегли від своїх дідів і яка пригадує говір південного українця з Херсонщини. Краще збереглася українська мова в зах. Добруджі, ніж у приморських околицях. Рівнож зберегли наші добруджанські брати старі обряди, які є цілком відмінні

від звичаїв тамошніх москалів, молдованів або болгарів.

Культурний рівень добруджанського українця низький. Це наслідки того факту, що за часів турецького й румунського панування не було тут від 200 років української школи. Кілька десятків років румунської школи довели до того, що сьогодня розуміє молодше українське покоління вже й румунську мову. Вдаряє у вічи жажда за рідною культурою. Листівки з українськими видами, вишивки, церковно-славянські книжки, ікони з України і малі брошурки мають великий попит.

Хоча добруджанський українець живе без жаднісінького звязку з українським світом — не має навіть звязку з Акерманщиною, то зберіглася все-ж таки посьогоднішний день у нього гордість на походження від українських козаків. Мені довелося чути таке пояснення походження сьогоднішних українців у Добруджі: Коли перейшли козаки з гетьманом Мазепою в Добруджу, то гетьман остався в Галаці, а козаки розійшлися в дунайськім гирлі. Тодішнім осередком нового поселення був Карагурман, де козаки жили по куринях. Опісля збільшилося число українських переселенців утікачами з під кормиги кріпацтва, яке завела Москва на Україні".

З історичного боку це пояснення походження української Добруджі не зовсім точно, але важливо те, що добруджанські українці відчувають свою расову спільність".

Еміґраційні справи.

Еміґрація і рееміґрація з Польщі в червні 1929. р.

По тимчасовим даним виїхало з Польщі в червні ц. р. загалом 21.753 еміґрантів, з яких 15.685 виїхало до держав Европи, 6.068 до заморських країв. До Франції виїхало 8.158 осіб, до Німеччини 6.215, Бельгії 1.122, до Зєдинених Держав Америки 618, до Канади 2.862, до Арґентини 1.227, до Бразилії 1.069, до Уруґваю 114, до Африки 33, до Палестини 61.

Число рееміґрантів обіймало в тому часі 2.410 осіб, з того з европейських країв 1.553, з поза Европи 857. З Франції вернуло до краю 749 осіб, з Німеччини 425, з Румунії 14, з Бельгії 22, зі Зєдинених Держав 161, з Канади 83, з Арґентини 310, з Бразилії 15 і з Палестини 122.

Міжнародня Еміґраційна Конференція.

В днях 5. і 6. вересня ц. р. відбулася в Женеві шеста сесія Міжнародньої Конференції Суспільних Інституцій Опіки над Еміґрантами. В часі засідань були обмірковувані ріжні справи, між іншим справа транзитових карт для еміґрантів, що їдуть до заморських країв і висліди Міжнародньої Конференції котра в тій справі радила в Женеві в червні ц. р. Опісля порушеного на конференції справу піддавання еміґрантів умовим іспитам в американських консулятах, справу примусового обезпечення пасажирів на кораблях, справу виконування родинних обовязків зі сторони еміґранта у відношенні до полишеної в краю рідні.

ХРОНІКА.

Особисте. Управитель Експозитури Еміґраційного Уряду у Львові д-р В. **Вишинський** виїхав на одномісячну відпустку.

Ринок праці. В днях 14. до 21. вересня Державні Уряди Посередництва Праці занотували 86.133 шукаючих працю. З підмог користало 38.348 осіб, з того з законних підмог 37.927 осіб, а з доразових 421. Працю одержало 6.232 осіб.

Еміґрація до Чехословаччини. У перших днях вересня виїхала партія зложена з 133 робітн. до лісових робіт на Закарпатській Україні.

Наслідки іміґраційного закону. У місті Дітройті в Зєдинених Державах Америки мешкав від кількох років норвежський еміґрант Нібо. Недавно забажав він подружитися, але ніяк не міг дістати дозволу на приїзд судженої до Зєдинених Держав. Тому виїхав до Канади і там одружився. Коли разом з дружиною вернув до Дітройту, на приказ іміґраційного уряду їх обоє арештували і мали відставити до Европи. З тяжкою бідою вдалося їм оминути депортацію, але Нібо втратив всі громадянські права, бо своїм поступком впровадив в блуд іміґраційні власти, через що виказав недобрий характер.

Трагічний випадок. Оселю Ловленд в Канаді замешкують переважно українські переселенці. Одної днини переселенець Григорійчук вийшов із жінкою в поле, а дома остало троє малих дітей. Нараз з ліса вийшов голодний медвідь, виломив двері і вхопив одну дитину, яку заніс в корчі і почав зїдати. Заки люде збіглися минули добрі дві години і вони найшли лише покервавлений одяг і кістки з дитини. Медвідь утік, але на другий день знову зявився, та переселенці його відогнали. Щойно по кількох днях поліційним сторожам вдалося цього медведя застрілити. Важив він 200 кґ.

Син еміґранта музиком. До королівської музичної академії в Лондоні приняли українця Михайла Кучера. Є він сином українського переселенця, що живе постійно в Вінніпеґу.

Читайте і поширюйте „Українського Еміґранта"!

Видає Т-во Опіки над Українськими Еміґрантами. — За редакцію відповідає Генрик Рогожинський.
З друкарні „Львівської Новочасної". Львів, вул. Пілсудского 21.